

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Vivar Holgado, Maria; Cutillas Marquez, Sergi, dir. ESTUDIO DE CASO DE LA CAMPAÑA DE "JUNTS PEL SÍ". Análisis del discurso populista en las elecciones de 2015. 2023. (null)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/300924>

under the terms of the license

Universitat Autònoma de Barcelona

Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia
Grau en Ciències Polítiques i Gestió Pública

Treball de Final de Grau
Curs 2023/2024

Anàlisi del discurs populista en les eleccions de 2015

ESTUDI DE CAS DE LA CAMPANYA DE JUNTS PEL SÍ

Autora: **MARIA VIVAR HOLGADO**

Tutoritzat per **SERGI CUTILLAS MARQUEZ**

17 maig 2024

ANÀLISIS DEL DISCURS POPULISTA DE JUNTS PEL SÍ

Maria Vivar Holgado
2023/2024

Tutor: Sergi Cutillas

Resum: Aquesta recerca pretén abordar la pregunta d'investigació sobre si la coalició de Junts pel Sí va adoptar un discurs populista, amb l'anàlisi de diversos discursos de diferents actors. En conjunt amb la teorització de diversos autors que enquadrin aquest populisme com una dicotomia entre dos grups antagònics (Elit i poble), les cadenes d'equivalència de Laclau, i l'ús del sensacionalisme per atraure electors.

En els últims temps a Catalunya, l'impuls cap a la independència ha experimentat un creixement notable, situant-se en el nucli de tot debat polític. Aquest moviment ha aconseguit captar suports de diversos sectors de l'electorat, convertint l'independentisme en una causa transversal des de la perspectiva ideològica. S'argumenta que ha emergit un nou actor polític, el poble, que articula la demanda independentista com un reclam popular capaç d'integrar les diverses aspiracions nacionals i socials sorgides de la crisi i del desig de major sobirania i seguretat col·lectiva. Un "bé comú" per a tots els catalans.

A la llum d'aquesta lluita, i davant de l'oposició de l'Estat Espanyol a buscar una solució per a la societat catalana, partidària de la independència, es convoquen eleccions el 2015, considerades plebiscitàries pels partits independentistes, i es crea la coalició en favor de la independència, Junts pel Sí.

Abstract: This research aims to address the research question of whether the Junts Pel Sí coalition adopted an independentist discourse. Alongside the theorization of various authors framing this populism as a dichotomy between two antagonistic groups (the elite and the people), Laclau's chains of equivalence, and the use of sensationalism to attract voters.

In recent times in Catalonia, the drive towards independence has experienced notable growth, placing it at the core of all political debate. This movement has managed to garner support from various sectors of the electorate, turning independence into a cross-cutting issue from an ideological perspective. It is argued that a new political actor has emerged: the people, articulating the demand for independence as a popular claim capable of integrating the diverse national and social aspirations arising from the crisis and the desire for greater sovereignty and collective security. A "common good" for all Catalans.

In light of this struggle and faced with the opposition of the Spanish State to seek a solution for Catalan society in favor of independence, elections were called in 2015, considered plebiscitary by the pro-independence parties, and the coalition in favor of independence, Junts Pel Sí, was formed.

Paraules clau: Antagonisme, Catalunya, Espanya, independentisme, nacionalisme, plebiscitàries, populisme, sensacionalisme.

ÍNDEX

1.Introducció	4
2. Context històric, social i polític	5
2.1. Context econòmic	6
3. Marc teòric	6
4. Metodologia	7
5. Anàlisi de freqüència de paraules al discurs	8
5.1 Comparativa d'actors	10
5.1.1 Artur Mas	10
5.1.2 Oriol Junqueras	11
5.1.3 Raül Romeva	12
6.1.Comparativa d'actors	14
6.1.1 Artur Mas	14
6.1.2 Oriol Junqueras	15
6.1.3 Raül Romeva	15
8. Bibliografia	18
9. Annexos	21
9.1 Artur Mas: taula freqüència de paraules	21
9.2 Raül Romeva: taula freqüència de paraules	21
9.3 Oriol Junqueras: taula freqüència de paraules	22
9.4 Freqüència de paraules	22

1.Introducció

L'independentisme a Catalunya ha rebut diverses crítiques per part de dirigents polítics, tant en l'àmbit regional com estatal, en mitjans de comunicació i sectors de la societat. Una d'aquestes crítiques, potser la més generalitzada, ha al·ludit a un discurs populista per part de les entitats polítiques. S'han publicat diversos articles i notes de premsa que destaquen aquest caràcter populista. No obstant això, és veritablement present aquesta tendència populista als discursos, o és una estratègia de l'oposició per deslegitimar el moviment independentista? Sí que és cert que l'independentisme va esdevenir un moviment molt extens en molt poc temps en el panorama polític català. Alhora, també es va crear un rebuig molt marcat per part de la societat catalana respecte a l'espanyola, tot i que trobàvem aquesta adversitat de tornada cap a la societat catalana. Un element que m'agradaria destacar i pel qual tinc interès a fer recerca és en el futur que ens plantejaven els polítics més enllà de la independència. Era aquest discurs veritablement buit? Realment hi havia un futur independent o els polítics van jugar amb les emocions dels electors?

En aquest treball, s'intenta refutar o confirmar si hi ha un caràcter populista. Per fer això, ens centrarem en un moment i un grup específics. Un moment destacat en el context independentista va ser la coalició formada el 2015, coneguda com a Junts pel Sí. Aquestes eleccions van tenir una importància excepcional, ja que es van celebrar catorze mesos abans de la data límit establerta per a les eleccions a la Generalitat. En el marc d'aquestes eleccions, es va observar un espai competitiu clarament bidimensional, centrat en dos eixos principals: l'eix ideològic entre l'esquerra i la dreta, i, d'altra banda, l'eix identitari entre independentisme i no independentisme (Diez, et al., 2021). L'eix identitari va ser un dels factors determinants en la conformació de la coalició de Junts per Sí, que va reunir sota una mateixa sigla a diverses forces polítiques i actors socials amb diferents eixos ideològics, però amb un projecte independentista compartit, aquest caràcter podria emmarcar al sorgiment de la coalició com una estratègia populista per si mateixa.

Gràcies a aquesta coalició, a més d'analitzar el discurs general de Junts per Sí, es pretén examinar un dels trets del populisme, que es fonamentaria en la transversalitat ideològica i en les cadenes d'equivalència de Laclau. Això es realitzarà mitjançant una comparativa dels tres principals actors que representen a partits diferents: Raül Romeva (tot i que fora del partit amb motius de presidir la coalició, compta amb una llarga trajectòria en Iniciativa per Catalunya Verds, ICV), Artur Mas (Convergència Democràtica de Catalunya, CDC) i Oriol Junqueras (Esquerra Republicana de Catalunya, ERC).

Entenent aquesta selecció com a polèmica, donada la situació actual a Catalunya, la meua intenció com a politòloga és la recerca d'una imparcialitat completa per a realitzar un estudi el més científic possible centrat únicament en les anàlisis de discurs. Sense donar cabuda a la influència d'emocions o ideologies, aquest és un dels reptes més importants en la selecció d'una temàtica tan emotiva, recent i polèmica per a gran part de la societat catalana. No ens endinsarem en l'estudi de la ideologia política ni en el del populisme com a teoria política.

Tampoc es pretén fer un estudi a favor o en contra de la independència o el posicionament respecte a aquesta ideologia. L'objectiu d'anàlisi és exclusivament afirmar o refutar la pregunta de recerca: és el discurs de Junts per Sí un discurs populista?

Per aquesta comesa, el treball s'estructurarà en 7 apartats, iniciant amb un petit context per posar al lector en el marc temporal del qual es parla, un marc teòric per exposar la teoria d'on partirem per analitzar els discursos dels actors, una metodologia on s'explica de manera més extensa les eines utilitzades per analitzar els discursos, seguit de la mateixa anàlisi del discurs i finalment de les conclusions on es farà un recull de tot l'analitzat.

2. Context històric, social i polític

És de gran dificultat assenyalar una data concreta en què va començar el moviment independentista a Catalunya i, més específicament, el que hem presenciat en aquests darrers anys. Malgrat que l'inici es podria situar el 1640 amb la Guerra dels Segadors, per a aquest treball i per a una anàlisi més precisa i concisa dels esdeveniments, ens centrarem en l'anàlisi històrica dels cinc anys anteriors a la formació de la Coalició de Junts per Sí.

Les eleccions de 2010 van marcar un punt d'inflexió per al moviment independentista que es desenvoluparia en els anys successius. CiU (Convergència i Unió) va triomfar en les eleccions del 28 de novembre de 2010 proclamant Artur Mas president de la Generalitat amb una majoria de 62 escons. L'objectiu principal de la seva candidatura, en un principi, era assolir el pacte fiscal, un mode d'hisenda catalana autònoma similar a la de País Basc. Posteriorment, el 2012, tot i perdre la majoria absoluta, CiU va tornar a guanyar les eleccions sota una insígnia més independentista. Van començar a prevaldre els discursos centrats en l'exercici del dret a decidir, i gradualment aquest va esdevenir el lema principal de la candidatura. (Farré, 2010)

El precedent que va determinar que les eleccions del 2015 fossin de caràcter plebiscitari va ser el 9N (9 de novembre de 2014). Aquest dia va estar marcat per un conjunt d'esdeveniments, sobretot de caràcter jurídic, que van deixar als polítics sense altra opció que convocar eleccions en les quals els votants poguessin manifestar el seu suport a la independència o no. El 9N va ser un intent de consulta als ciutadans de Catalunya, amb la intenció dels partits independentistes de realitzar una consulta ciutadana sobre la independència catalana. Ràpidament, l'Estat espanyol la va declarar il·legal, i aquesta consulta va prendre un rumb molt diferent del que els polítics esperaven. Finalment, la consulta va ser de caràcter voluntari, "cap norma es podia impugnar perquè no hi havia cap norma" (Farré, 2010). Finalment, en el 9N van votar 2.350.000 persones, amb una clara majoria a favor de la independència.

Amb la constatació que cap de les vies eren permeses per a l'Estat espanyol per a poder exercir aquest dret, es van convocar eleccions per al 27 de setembre de 2015. Aquestes es van centrar principalment en permetre als ciutadans de Catalunya decidir si volien o no la independència de Catalunya, és a dir, es van celebrar unes eleccions plebiscitàries, tal com

defensaven els partits sobiranistes. D'aquest context històric podem deduir que les eleccions del 2015 i, més concretament, el partit de la coalició Junts per Sí, van representar un moment de campanya electoral i discurs polític molt enfocat en la idea d'independència catalana.

2.1. Context econòmic

Si hi ha un element que cal destacar dins del context de l'independentisme català, aquest és l'econòmic. Això esdevé d'especial menció perquè ha estat un dels arguments centrals del programa independentista, tant previ com posterior a la creació de Junts per Sí, i compartit per diversos partits polítics amb el mateix ideari nacionalista, sobretot sorgeix en rebuig del dèficit fiscal.

El dèficit fiscal és entès com la diferència entre els impostos que es recapten en un territori i el que el mateix territori rep en forma de finançament per part del Govern central. Aquest té les seves arrels a la "Ley Orgánica 8/1980, de 22 de setembre, de Financiación de las Comunidades Autónomas (LOFCA)", que determinava la racionalització del finançament de les autonomies i la seva coordinació amb la hisenda de l'estat (Ferré, 2010). Tot i que la mesura de l'equilibri de les finances és quelcom complicat, si trobem un desavantatge notori cap a Catalunya que podem catalogar d'injust. L'any 2015, el saldo negatiu va arribar a 16.803 milions d'euros, equivalent al 8% del PIB català. Aquest valor és el més alt registrat des dels 17.200 milions d'euros el 2008. (Generalitat de Catalunya, 2020). Cal matisar que hi ha diferents resultats en relació amb diferents càlculs, tots apunten a un clar dèficit.

Un altre element que va provocar molt malestar enfront de la situació de rebuig cap a l'estat espanyol va ser la crisi de l'eurozona de 2010. En aquest context va haver-hi moltes retallades en els pressupostos de sectors molt importants del govern català així com són la sanitat, l'educació i la política, mentre que el dèficit fiscal continuava disminuint (Segura, 2012). Aquest factor va provocar més èmfasis en la importància d'aquest dèficit fiscal i la injustícia que això comportava per a la societat catalana en comparació amb altres comunitats autònomes d'Espanya.

Entenent el context català els anys previs a la formació de la coalició de Junts per Sí, podem determinar quins seran els elements que més es destacaran en els discursos polítics de la campanya electoral, en aquest cas el dèficit fiscal i l'autodeterminació.

3. Marc teòric

El populisme pot arribar a confondre's amb demagògia o oportunisme. És crucial utilitzar els conceptes adequadament. En aquest treball, ens centrarem en la conceptualització de Mudde, que expressa com el punt en comú de les diverses definicions és la contraposició entre "poble" i "elit". L'elit és percebuda com l'oposat del poble, l'enemic, la nèmesi. Així, els dos grups no tenen cap oportunitat de negociar o establir relacions entre ells, i la derrota dels segons comporta la plenitud de la lluita (Mudde, 2004). En el cas de l'independentisme,

trobem una antítesi entre el poble català (bondados i oprimít) i l'estat espanyol (dolent i opressor).

El populisme pot ser considerat des d'una perspectiva ideològica fins a una estratègia política. Considerar el populisme com una ideologia de dretes seria caure en demagògia (Abellán et al., 2020). En aquest estudi, el populisme s'entén com una estratègia política que cerca crear una nova narrativa a partir de la suma d'elements individuals per establir l'hegemonia, entesa com el control del govern, i promoure un nou concepte de "bé comú". Per a aconseguir aquest objectiu, el populisme ha de vincular el seu discurs a elements socials rellevants i obtenir una acceptació generalitzada. Així, el populisme es presenta com un estil retòric que uneix els desfavorits, generant polarització contra l'estat actual de les coses i les elits governants, considerades l'epicentre dels problemes socials. Aquest fenomen s'entén com cadenes d'equivalència, que busquen homogeneïtzar les problemàtiques socials sota la justificació d'un bé superior, donant superioritat a la visió antagònica de les dues comunitats (Laclau, 2005).

El populisme sovint emergeix en contextos d'inestabilitat política (crisi, manca de cohesió governamental, guerres, etc.), com la crisi econòmica del 2008 i la crisi de l'eurozona d'entre 2010 i 2013. També es basa en gran manera en la presència d'un líder fort, que parla en nom del poble i s'identifica directament amb el moviment en qüestió. Així mateix, aquest tipus de lideratge evoca l'ús de la protesta i la provocació com a elements clau del seu discurs, a més de la incorporació de components emocionals (Abellán et al., 2020).

Un aspecte rellevant del populisme, que es pot observar en el cas de l'independentisme català i especialment en la coalició de Junts per Sí, és l'ús de les cadenes d'equivalència de Laclau, que conceben el populisme com una eina per articular identitats populars. Aquesta eina busca homogeneïtzar les demandes socials sota una nomenclatura comuna, com seria el cas de la nació catalana en el nostre estudi (Laclau, 2005).

El discurs és un dels elements més importants de les campanyes electorals, i el seu objectiu recau en convèncer la major part de l'electorat per guanyar les eleccions. Les campanyes electorals es doten d'eines, com la construcció de símbols o valors, perquè l'electorat s'identifiqui, com ara els emblemes que es troben al llarg de la campanya de Junts per Sí o elements culturals com la llengua o la tradició (Gomez, 2023). Com diu l'autora, "els discursos polítics que apel·len a la por o a l'esperança busquen, d'alguna manera, despertar les regions més primitives del cervell", i aquestes regions primitives són les que permeten una manipulació social, també coneguda com a intel·ligència maquiavèlica, que fa referència a estratègies complexes perquè l'individu, en aquest cas els polítics, aconseguixin els seus objectius (Gomez, 2023).

4. Metodologia

Pel que fa a l'anàlisi de discursos construïts, s'ha dut a terme una recerca dels diversos discursos pronunciats als mítings que es van celebrar arreu de Catalunya durant la campanya

electoral de Junts pel Sí de les eleccions de 2015. Amb l'objectiu d'una recerca equitativa per a tots tres i tenint en compte les limitacions d'accés als discursos a través d'internet, s'han seleccionat una quantitat de vídeos similars per als tres actors, en total 20 discursos. La tria dels actors s'ha basat tant en el seu posicionament en les llistes dels partits com en la ideologia que aquests representen, amb l'objectiu de captar un espectre complert.

Els elements que es buscaran són aquells que puguin indicar un cert caràcter populista. Aquests inclouen: la recerca d'un antagonisme entre Espanya i Catalunya, que reflecteixi la dicotomia entre "elit" i "poble"; l'ús d'elements emocionals, com ara referències a la història o experiències personals; la promoció de la il·lusió i l'esperança com a motius de vot, així com altres elements relacionats. Al mateix temps, també ens centrarem en les absències, com ara la manca de propostes legislatives, les al·lusions a un futur incert sense detalls concrets, entre d'altres.

L'anàlisi de freqüència de paraules situarà la seva base en els vídeos visionats. Tot i ser una anàlisi complicada, ens centrarem en la freqüència d'ús de les paraules clau que poden denotar un caràcter populista pels discursos dels dirigents de Junts pel Sí. S'ha volgut fer un recull de paraules que tenen en compte els diferents aspectes mencionats al marc teòric, així com la creació del sentiment de comunitat, la utilització d'emocions, la recerca de l'antagonisme... Per aquest motiu es farà un recull de 9 paraules dividides en tres grups. Respecte a la recerca de la comunitat catalana trobarem les paraules "Catalunya", "Espanya", "país" i "poble"; per a la recerca de la utilització de les emocions trobem les paraules "esperança", "il·lusió" i "por"; finalment s'han triat les paraules "democràcia" i "vot".

Per a la mesura d'aquestes, primer es farà una transcripció dels discursos extrets de diferents vídeos de la plataforma YouTube mitjançant una eina de transcripció per veu, de tal manera que es facilitarà aquesta transcripció per a poder assolir una quantitat de vídeos tan nombrosa com sigui possible. Finalment i amb l'objectiu de fer un ús responsable de les noves tecnologies, s'utilitzarà la intel·ligència artificial ChatGPT perquè la mateixa faci recompte de les paraules abans mencionades al llarg de tota la transcripció de discursos feta. Amb la comptabilització de paraules es farà un percentatge de freqüències en relació amb el total de paraules existents en el discurs i el nombre de vegades que s'empren les paraules clau.

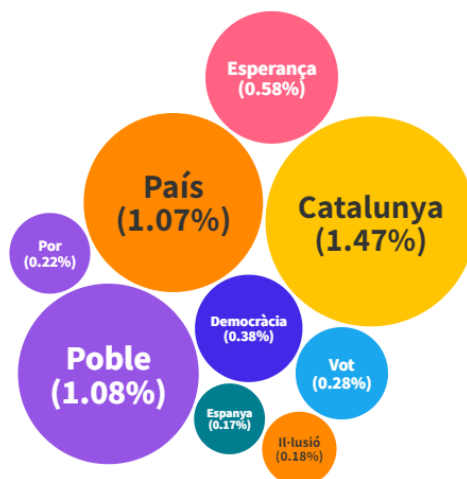
5. Anàlisi de freqüència de paraules al discurs

Respecte a aquesta anàlisi, farem referència al nombre de vegades que els actors utilitzen les paraules seleccionades. Aquest recompte està realitzat amb la intel·ligència artificial com a eina per a fer el recull de la freqüència, entesa com el nombre de vegades que es nomena una paraula a analitzar vers el total de paraules del discurs. Gràcies a aquesta freqüència, es pot analitzar el caràcter dels discursos dels actors.

En primer terme, en l'anàlisi general de l'ús de les paraules clau dels tres actors dirigents, s'observa una preponderància de les paraules "Catalunya", "Poble" i "País". La freqüència d'aquestes és notablement elevada. Aproximadament un 1.47% d'elles es refereix a Catalunya, un 1.08% al poble i un 1.07% al país (entenent "país" com la comunitat autònoma de Catalunya, sense referència a l'Estat espanyol). La suma d'aquestes tres paraules representa aproximadament el 4%. Podrien ser considerades sinònimes entre si, ja que totes tres al·ludeixen al territori i la societat catalana com a un conjunt, una comunitat.

Continuant amb la següent agrupació de paraules, es veu com les emocions, tot i tenir una presència menys destacada, també ocupen un lloc important dins de les freqüències d'ús. La més destacable és esperança (0.58%), que fa referència generalment al futur que Junts per Sí vol aconseguir, és a dir, la independència catalana. D'altra banda, en el que concerneix les emocions, la "por" se situa per sobre de la "il·lusió", amb una diferència de 0.04%. Això pot denotar el caràcter antagònic del discurs de Junts per Sí, indicant com l'Estat espanyol es troba en contra seu i com s'ha de lluitar al marge de la "por" davant possibles represàlies.

Finalment, com a element destacable, es troben les mencions repetides a la democràcia. Tot i que aquestes no ocupen una posició central dins dels discursos de Junts per Sí, són una eina recurrent pels actors, seguida de prop per la paraula "vot". Aquest ús pot esdevenir un element important per destacar el posicionament democràtic de l'estratègia per aconseguir un estat independent, mentre que deslegitima l'enemic, Espanya, argumentant que va en contra dels valors democràtics. Això es pot relacionar amb el 9N i com l'Estat Espanyol va impedir que els catalans poguessin votar la consulta sobre la independència catalana.

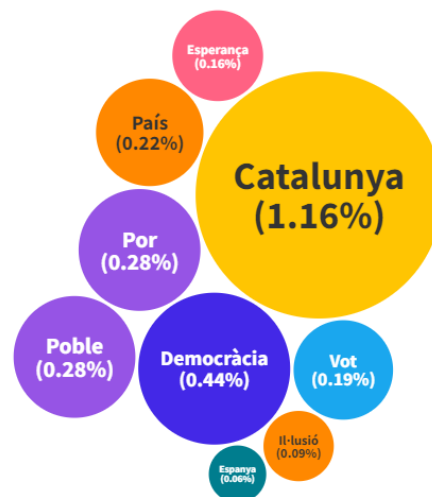
Font: elaboració pròpia, dades annex 8.4

En relació amb un altre aspecte del populisme, és d'interès fer una comparativa entre els diferents actors per a veure si realment l'eix ideològic esquerra-dreta té efectes diferenciadors en el grau de populisme que s'exerceix.

Per a aquesta comesa, és essencial situar els tres partits en un eix ideològic. Les dades de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) han fet una anàlisi de diversos partits catalans situats en uns paràmetres de 0 al 6, entenent el 0 com a ideologia d'esquerreres i el 6 com a ideologia dreta. Començant per CIU, es veu com des de 2010 fins a 2015 és el partit més proper amb la ideologia de dretes, tot i que aquesta enfronta una davallada des de 2010. Seguint amb ERC com el partit intermedi entre tots tres, a diferència de CiU amb una tendència a l'alça que es destaca l'any 2015 i provoca una separació important amb ICV, partit amb què des de 2010 es trobava amb uns valors semblants. Finalment, ICV, se situa com el partit més d'esquerreres (Lopez Diaz, 2010).

5.1 Comparativa d'actors

5.1.1 Artur Mas

Font: elaboració pròpia, dades extretes annex 8.1

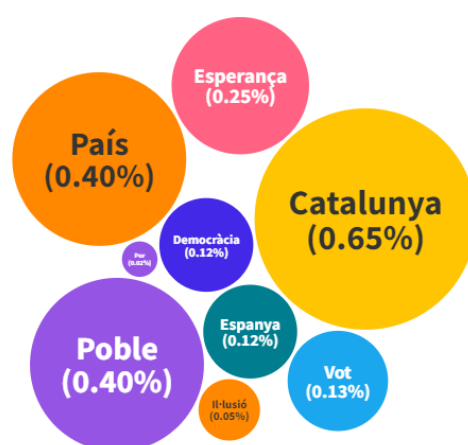
En el cas d'Artur Mas, és l'actor que, en comparació amb els altres, fa un ús substancialment menor de la paraula "esperança", mentre que és el més propens a utilitzar la paraula "por". El discurs d'Artur Mas es presenta de manera més enèrgica en relació amb els de Romeva o Junqueras. No és sorprenent que en la seva dialèctica destaqués més una paraula amb connotacions, podent ser considerades, en gran part, negatives. Artur Mas fa ús d'aquest antagonisme entre els dos grups (Catalunya i Espanya), cosa que es reflecteix clarament en la seva tendència a emprar la por com a element recurrent.

A més, és rellevant notar que és l'orador que menys recorre a les paraules "poble" i "país", prioritzant en tot moment la utilització de la paraula Catalunya com a eix central de les seves intervencions. Això pot suggerir que el seu discurs no es concentra en la promoció d'un sentiment de comunitat, sinó que es refereix més a l'antagonisme abans esmentat amb l'objectiu de captar vots. Aquest element també pot esdevenir de tal manera degut a la

tradició política de dretes de Mas, aquesta creu en un govern des de les institucions per part de les elits amb més poder, no tant en el govern del poble.

Finalment, les mencions a "democràcia" emergeixen com a temàtica fonamental, només superada per les referències a Catalunya. Aquests usos poden al·ludir al caràcter democràtic de la política catalana, així com a la manca de democràcia en la política espanyola. En tots dos casos, serveix com a reflex explícit de l'antagonisme abordat anteriorment i de la distància aparentment insalvable amb l'Estat espanyol.

5.1.2 Oriol Junqueras

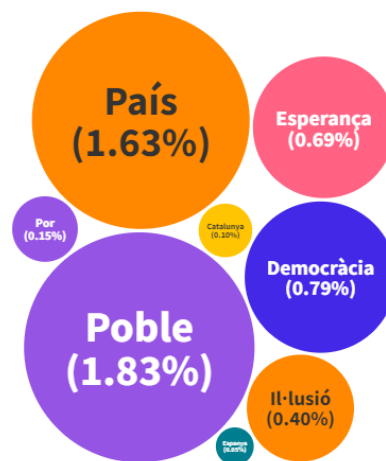
Font: Elaboració pròpia, dades extretes annex 8.3

Com es pot observar en el gràfic, el que més destaca és el grup de paraules que guarden relació amb la comunitat catalana. En aquesta ocasió, totes tres paraules seleccionades: "Catalunya", "País" i "Poble". Podríem suposar que, l'objectiu del discurs per part de Junqueras és el de fomentar un fort sentiment comunitari entre els possibles electors de Junts per Sí. Tot i que, a diferència dels altres dos actors, veiem com en aquest cas la nomenclatura es va alternant entre les tres paraules esmentades, considerades sinònimes dins del context del discurs electoral de Junts per Sí, per la qual cosa no es pot apreciar una preferència clara entre l'ús de "poble" o "Catalunya".

D'altra banda, també es troba una freqüència notable de la paraula "esperança", una característica de Junqueras que s'assembla a les característiques del discurs de Romeva. Això fa referència a la cerca de l'emoció i l'emotivitat dins del caràcter del discurs, amb l'objectiu que els electors se sentin més identificats amb l'actor que parla i, alhora, que tots els electors de Junts per Sí estiguin lluitant per a un futur positiu en comú i col·lectiu, en aquest cas, la independència de Catalunya.

Mentre que es pot observar com l'ús d'"Espanya" és més recurrent per a Junqueras que per a qualsevol dels dos actors anteriors, igual que l'ús de "democràcia" i "vot". Això ens mostra una varietat de paraules molt diversa en el cas de Junqueras. Podríem dir que es troba en un punt mitjà entre l'antagonisme de Mas i el sensacionalisme de Romeva.

5.1.3 Raül Romeva

Font: Elaboració pròpia, dades extretes annex 8.2

És interessant observar que en els discursos de Raül Romeva, les paraules que prenen més rellevància són aquelles que delineen i reafirmen el concepte de la comunitat catalana. Entre aquestes, destaca de manera significativa el terme "poble", el qual ocupa una posició destacada, seguit en importància pel mot "país". Mentre Artur Mas solia fer referència repetida a Catalunya en els seus discursos, Romeva opta per una estratègia discursiva diferent, prioritzant altres paraules i relegant "Catalunya" a un pla secundari dins del seu vocabulari. Aquesta tendència suggereix que un dels objectius primordials de Romeva és el foment i la consolidació d'una identitat col·lectiva catalana.

Aquesta estratègia lingüística de Romeva podria interpretar-se com un intent d'incloure i cohesionar els diferents sectors de la societat catalana sota la idea d'un "poble" i un "país" compartit, sense necessàriament fer una referència explícita al caràcter català d'aquesta identitat. Això podria ser una estratègia deliberada per tal d'ampliar la base d'electors de Junts

per Sí, incloent-hi aquells que, malgrat no sentir-se fortament identificats amb el sentiment catalanista, es mostren disposats a formar part.

D'altra banda, s'observa que Romeva és l'orador que més apel·la a les emocions positives en els seus discursos, posant especial èmfasi en termes com "esperança" i "il·lusió". Aquest enfocament en les emocions suggereix una estratègia discursiva que busca mobilitzar i captar l'atenció del públic mitjançant arguments emotius i inspiradors.

Finalment, cal esmentar que el terme "democràcia" també emergeix com un tema rellevant en els discursos de Romeva, amb una freqüència notable que proposa un interès o un enfocament significatiu en els principis democràtics i el sistema polític.

6. Anàlisi de frases i discursos construïts

Per aquesta anàlisi, s'ha fet una escolta activa dels discursos de diferents actors, anotant els punts claus i els elements que més destaquen en concordança amb les característiques que hem extret del marc teòric.

En termes generals, es pot observar un discurs profundament enrajolat en l'antagonisme entre Espanya i Catalunya. Una dinàmica clàssica del populisme, tradicionalment centrada en l'enfrontament entre el poble i l'elit, ha sofert una evolució que ara presenta una dicotomia entre els catalans i els espanyols, aquests últims qualificats d'inferiors respecte als valors dels catalans. Aquest canvi en la narrativa reflecteix una estratègia adaptativa del moviment, amb l'objectiu de forjar una identitat col·lectiva en contradicció amb una presumpta autoritat dominadora. La victòria de la independència es preveu com el mitjà per aconseguir l'alliberament del poble català, i tot el discurs se centra en aquesta promesa de llibertat que es pretén aconseguir amb el triomf de Junts per Sí a les eleccions.

Simultàniament, també s'aprecia un discurs que reiteradament recorre a les emocions per tal de generar un sentiment de comunitat més profund. Així, s'escolta a Raül Romeva fer diverses referències a la "revolució dels somriures" (Junts pel Sí, 2015a, 1:39:53) i a Oriol Junqueras fer menció de relats personals (LaRepublicaCat, 2015e, 03:57). Aquest joc d'emocions busca establir aquesta comunitat més enllà d'un mer eix ideològic. Els somriures o les anècdotes familiars esdevenen elements susceptibles de generar una elevada empatia o vinculació amb l'orador que emet aquests discursos.

No obstant això, sorgeixen interrogants sobre els elements reals de propostes polítiques o sobre la configuració de l'estat català una vegada s'assoleixi la independència. En realitat, si bé existeixen referències a les polítiques que el partit pretén implementar, especialment d'un caire social, així com mencions a qüestions com les pensions o aspectes culturals, aquestes semblen residuals. No es troba gaire al·lusió a un projecte català més enllà de l'objectiu de la separació d'Espanya i la continuïtat a la Unió Europea.

De la mateixa manera que a l'apartat anterior, es realitza una comparació d'actors per a veure la diferenciació i semblances entre aquests, tenint en compte l'eix ideològic de cadascú, mencionat anteriorment. Aquestes diferenciacions no volen dir que cada actor només hi jugui un paper i que en cap cas hi hagi diversitat en els seus discursos, és a dir, que només se centrin en un missatge, és més adient entendre-ho com l'essència que els seus discursos desprenen a cada míting que han fet en la campanya electoral de Junts per Sí. Però en tots tres casos trobem que es parla tant d'antagonisme, com de comunitat, com d'emocions i il·lusió.

6.1.Comparativa d'actors

6.1.1 Artur Mas

*Us demano que el 27 de setembre
tinguem la mateixa actitud de revolta.*

(Artur Mas, 2015)¹

Començant per Artur Mas, com a representant del partit més de dretes, sí que podríem arribar a percebre una tipologia de discurs diferent vers als altres actors. Això es percep primerament en el caràcter més agressiu que trobem als seus discursos, amb un to elevat i autoritari. Com és el cas del míting a l'Hospitalet de Llobregat, on ens trobem un Artur Mas embolicat mentre incita als assistents a votar el 27 de setembre amb al·lusions a la revolta i el contraatac. (Contracturat, 2015). A més, en una assimilació general, també es troba com el dirigent que més focalitza el seu discurs quant a la separació i l'antagonisme de Catalunya i Espanya, com podem veure clarament al míting de Figueres on Artur Mas expressa clarament *“els altres només ens amenacen, els altres només intenten fer por a la gent d'aquest país, els altres molt de tant en tant es dediquen a menysprear i fins i tot a insultar”* (Tramuntana, 2015, 2:20).

També podem veure al·lusions a la fe, la llibertat i la comunitat, però no són el més destacable i el que predomina en aquest discurs, ja que gran part d'aquests estan marcats per caràcters com els que ja he comentat i fins i tot les al·lusions a l'esperança estan marcades per aquesta característica agressivitat del discurs de Mas, com podem observar al míting de Girona *“un poble dret, dempeus disposat a plantar cara, mirant al futur i mirant-ho amb esperança”* (Junts pel Sí, 2015, 1:16:18).

¹ Extret de: Contracturado. (2015, 22 septiembre). *Discurso Artur Mas en un mitin en Hospitalet de Llobregat* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=CIXMk2MaYMU>

6.1.2 Oriol Junqueras

La història més bonica que pot viure un poble,

la història de la llibertat.

(Oriol Junqueras, 2015)²

Oriol Junqueras, l'actor que es troba a la meitat en el marc ideològic esquerra-dreta, veiem com el seu discurs és més proper al de Raül Romeva que al d'Artur Mas. No trobem el caràcter autoritari i agressiu amb el qual jugava Artur Mas, sinó que se situa en un aspecte més relacionat amb la influència de les emocions. És Junqueras qui parla del seu avi, menciona les generacions futures i els fills dels possibles electors, com l'exemple de l'anècdota que explica a l'acte de final de campanya, amb al·lusió a la grandesa del territori català i a la recerca de llibertat del mateix (LaRepublicaCat, 2015e, 03:57). És en Oriol Junqueras on veiem un discurs molt més enfocat en la injustícia que, segons aquest actor, sofreix Catalunya davant l'opressió espanyola. Però no ho fa en un to marcat per l'agressivitat, sinó un caràcter victimista com podem veure en el míting de Manresa on Junqueras expressa la seva disconformitat amb el fet que Catalunya trobi les seves competències limitades per part del govern central (Manresadiari, 2015, 15:23).

6.1.3 Raül Romeva

Totes i tots amb les seves raons, diverses o compartides,

posades al servei d'un bé comú.

(Raül Romeva, 2015)³

Finalment, Raül Romeva, amb la seva tradició dintre del partit més d'esquerrers, té un caràcter molt diferent pel que fa al discurs, sense oblidar que estem parlant de dirigent d'un mateix partit de coalició. Però en aquest cas específic, veiem un to més calmat. I si anteriorment veiem com l'antagonisme era l'element central del discurs d'Artur Mas, el cas de Raül Romeva se centra més en l'al·lusió a la comunitat catalana. En com aquesta comunitat és d'un caire superior a l'espanyola i com la inclusivitat i les diferències no són importants tenint en compte que l'objectiu comú és la independència, com ve reflecteix aquesta cita del míting a Girona, *"tant sigui d'on vinguis, el que és important, el que és fonamental, el que és determinant és on volem anar i el més rellevant és fer-ho junts"* (Junts pel Sí, 2015, 1:45:59). En els seus discursos és molt destacable la referència a l'adjectiu poble per a referir-se al conjunt de catalans, i és en Raül Romeva on podem veure en major intensitat les cadenes d'equivalència de les que ens parlava Laclau, enteses com allò que homogeneïtza problemes

² LaRepublicaCat. (2015e, septiembre 26). Discurs d'Oriol Junqueras a l'acte final de campanya de Junts pel Sí [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=r6q7wdk3ewQ>

³ LaRepublicaCat. (2015c, septiembre 26). Discurs de Raül Romeva a l'acte final de campanya de Junts pel Sí [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=3TMzJM6TLiQ>

diversos sota un mateix conjunt amb una nomenclatura específica. Al míting de Girona i en la cita avançada inserida, es reflecteix aquest afany per crear una comunitat catalana sota el paraigua de l'independentisme, sense tenir en compte altres factors.

7. Conclusions

L'anàlisi dels discursos ens ha revelat diverses característiques interessants dins dels discursos dels diferents actors que han sigut confirmades i complementades tant per l'anàlisi de freqüència de paraules com per l'anàlisi de discursos construïts.

Dins dels discursos de Junts pel Sí en general, observem unes característiques que podríem qualificar de populistes, tot i que amb matisos diferents entre els actors. El que destaquem per sobre de totes aquestes és la utilització de nomenclatures que impulsen l'electorat de Junts pel Sí a la creació d'una comunitat catalana per sobre de tots els altres interessos que puguin sorgir, així com necessitats socials. Aquesta recerca de crear una comunitat es complementa sobre manera amb la inclusió d'emotivitat i sentiment nacionalista, juntament amb elements històrics. Aquests trets, conjuntament amb el context referent a les crisis tant polítiques com econòmiques que afectaven la societat catalana en aquell moment, s'ajusten al que havíem teoritzat sobre el populisme.

És cert que hi ha un element important del populisme que no veiem en les eleccions de 2015 a la coalició, que és el personalisme. No trobem un actor clau on se sostingui aquest moviment, sinó que veiem un conjunt d'actors molt diversos que creen una representació d'una gran part de la societat catalana, així com actors de dretes, d'esquerres, societat civil, etc.

Un altre terme important seria les cadenes d'equivalència de Laclau. En aquest cas, si es confirma aquest tret populista, ja que veiem com no es parla de problemàtiques específiques, sinó que es fa una recopilació d'un conjunt molt heterogeni de la societat catalana sota el que Raül Romeva anomena "bé comú". Aquest tret és important, perquè provoca que molts individus amb diferents necessitats s'agrupin sota un mateix nom. Tenia les mateixes necessitats una dona burgesa de Sarrià que un pagès de Tàrraga? Tot i això, vam trobar aquesta heterogeneïtat votant a Junts pel Sí. Sota un moviment nacionalista que no se sabia com seria dissenyat, establert, construït ni les seves bases ideològiques, més enllà de la independència.

Pel que fa a la diferenciació entre actors i el tret populista que fa referència a la transversalitat ideològica, podem afirmar que trobem una correlació entre l'eix ideològic dels diferents actors. Més específicament s'ha vist una escala en relació amb un discurs més enfocat al

tancament, és a dir a un atac a l'enemic, on situàriem a Mas i en l'altra direcció un discurs més d'obertura i de benvinguda a tot aquell que se senti català, on situàriem a Romeva. Tenint a Junqueras en un punt mitjà entre aquest dos.

Així i tot, l'estratègia és la mateixa en els tres casos. Si veiem diferents formes d'abordar-la que relacionen a les esquerres i separen a la dreta. Mentre que l'esquerra busca un element més emotiu i fa recerca de la tendresa d'alguna forma, la dreta se centra en un discurs ple d'antagonisme que marca sobre manera els trets populistes, com veiem amb Mudde, la contraposició de l'elit i el poble que de cap manera poden establir relacions. Pel que podríem afirmar que la dreta es recolza en un populisme molt més marcat que l'esquerra en recolzar-se sobre el tret més fort del populisme.

D'altra banda, no podem deixar enrere el motiu pel qual estaven convocades aquestes eleccions, i és que no ens hauria d'estranyar que aquestes eleccions el tema principal per als partits polítics fos la posició independentista o no-independentista. En tractar-se d'eleccions plebiscitàries (així ho deien els partits sobiranistes) i en tractar-se d'una coalició per a la recerca d'aquest "Sí" a les urnes, és evident que es nomenaria repetides vegades la temàtica en referència a la independència catalana. Però legitima el caràcter de les eleccions que no es fes pràcticament ni una menció a les polítiques que aquest partit seguiria al llarg dels quatre anys de candidatura que els hi pertocaven? Independentment de si es van assolir o no, el partit es trobava amb aquest poder. Sabien els electors el que estaven votant més enllà de la independència? Des de la meua perspectiva, unes eleccions plebiscitàries haurien d'estar molt centrades en la recerca del Sí o del No, però aquest element no justifica com es va fer recerca d'aquests Sí per part dels electors. No se'ls va oferir una Catalunya, un projecte català o una república catalana contundent. És a dir, no hi havia un projecte del qual es construiria després o una manera de convèncer a l'electorat utilitzant arguments sòlids sobre funcionament d'una Catalunya independent més enllà del sentiment nacionalista català. L'únic que es va oferir en les eleccions de 2015 per part de Junts pel Sí, era desfer-nos del verí de la societat catalana, que era Espanya.

I no és en tot cas això populista? Ens trobem confirmant tots els trets que el marc teòric ens ha donat sobre el populisme, a excepció del lideratge personalista. Seria precipitat establir una dicotomia amb aquesta resposta, ja que hi ha diversos factors que podrien arribar a justificar el que semblaria un caràcter populista i, alhora, hi ha molts factors que ens marquen a Junts pel Sí com a populistes, i per això l'anàlisi hauria d'incloure més variables per dictaminar-los com a populistes. Entenent les limitacions d'aquest estudi, com poden ser la manca d'extensió, la falta de comparativa amb altres partits polítics nacionalistes, com podria ser la Coalició de l'Esquerra Radical ("Synaspismós Rizospastikís Aristerás") a Grècia, la inclusió de més actors de Junts per Sí o una comparativa amb anys anteriors o posteriors. El que sí que hem esclarit amb aquesta anàlisi del discurs de Junts pel Sí és que aquest partit va utilitzar moltes eines de caràcter populista per a la recerca d'electors a les eleccions de 2015 i que aquestes van esdevenir de gran utilitat en el moment oportú. En la meua opinió, ha sigut aquest caràcter populista el que ha provocat la disminució de l'independentisme català. No hi havia un eix ideològic des d'on els catalans poguessin lluitar, o unes bases més enllà

d'una nació, que, al cap i a la fi, no deixa de ser una construcció social. Ha d'haver-hi un bon ideari, un bon futur i una lluita en comú, però una lluita clara, amb directius i amb un objectiu que declarar un futur específic per als catalans.

8. Bibliografia

Abellán , Antón Mellón , J., & Torrens Llambrich, X. (2020). Ideologías y movimientos políticos contemporáneos Cuarta edición). Cap. XIV: Populisme (pàg. 339 369). Editorial Tecnos Grupo Anaya, S.A.

Diez, N. L., López, M. P., & Gulías, E. J. (2021). Una lectura espacial de la competición política en las elecciones autonómicas de 2015 en cataluña: Partidos y liderazgo. [A spacial reading of political competition in the autonomous elections of 2015 in Catalonia: Parties and leadership] *Revista De Estudios Regionales*, (121), 71-102. Extret de <https://www.proquest.com/scholarly-journals/una-lectura-espacial-de-la-competición-política/docview/2634591395/se-2>

Farré, R. (2015). *Crònica del Sí*. Josep Ramon Ribé.

García, R. C. (2016). *La República catalana*. Ara Llibres.

Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Hisenda (2020). *El dèficit fiscal de Catalunya amb l'Estat va superar els 16.800 milions d'euros els anys 2015 i 2016*. Extret de : <https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/381563/deficit-fiscal-catalunya-estat-superar-16800-milions-euros-any-2015-2016>

Gómez, C. G. (2023). *El análisis del discurso político*.

Howarth, D. (2005). Aplicando la teoría del discurso: el método de la articulación. *Studia politicae*, (5), 37-88.

Laclau , E. (2005). La razón populista . FCE Fondo de Cultura Económica. [https:// elibrone.net.are.uab.cat/es/lc/uab/titulos/110252](https://elibrone.net.are.uab.cat/es/lc/uab/titulos/110252)

López Díaz, I. (2020). Identidad e ideología en cataluña. componente de voto a los principales partidos catalanes. *Revista de Márketing y Comunicación Política*. Extret de: <https://doi.org/10.15304/marco.id6140>

Mudde , C. (2004). The Populist Government and Opposition, 39 (4), 541 563.
doi:10.1111/j.1477 7053.2004.00135.x

Segura, A. (2012). Les retallades a la sanitat, la salut i la política. *Masjuan JM, coordinador. Societat Catalana,* 71-93. Extret de:
<https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000190/00000042.pdf>

Discursos citats:

Contracturado. (2015, 22 setembre). *Discurso Artur Mas en un mitin en Hospitalet de Llobregat* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=CIXMk2MaYMU>

Europa Press. (2015, 10 setembre). *Discurs d'Artur Mas. Arranca la campanya electoral de Junts pel Sí* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=6AOECQO6vvs>

Junts pel Sí. (2015, 24 setembre). *Acte a Girona* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=9d3GNbVbL5s>

Junts pel Sí. (2015a, setembre 23). *Acte a Sabadell* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ZkLexGOITpo>

Junts pel Sí. (2015b, setembre 11). *Acte d'inici de campanya a Barcelona* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=LWiVXkX33CU>

Junts pel Sí. (2015c, setembre 19). *Acte Central a L'Hospitalet de Llobregat* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=rAnCwcQILMc>

LaRepublicaCat. (2015, 20 setembre). *Discurs d'Artur Mas en el míting central de Junts pel Sí* [Vídeo]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=_HwT6DjbxEU

LaRepublicaCat. (2015b, setembre 26). *Discurs d'Artur Mas a l'acte final de campanya de Junts pel Sí* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=AVMNAPhvk6I>

LaRepublicaCat. (2015c, septiembre 26). *Discurs de Raül Romeva a l'acte final de campanya de Junts pel Sí* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=3TMzJM6TLiQ>

LaRepublicaCat. (2015d, septiembre 20). *Discurs d'Oriol Junqueras - míting central de Junts pel Sí* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=yA246VnNY3s>

LaRepublicaCat. (2015e, septiembre 26). Discurs d'Oriol Junqueras a l'acte final de campanya de Junts pel Sí [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=r6q7wdk3ewQ>

Manresadiari. (2015, 22 septiembre). *ACTE JUNTS PEL SÍ MANRESA 2015* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=oBt9m4gb-Q>

Tramuntana. (2015, 17 septiembre). *Parlament d'Artur Mas a l'acte de Junts pel Sí a Figueres* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=aTYFwqCZcSg>

9. Annexos

9.1 Artur Mas: taula freqüència de paraules

Palabra	Frecuencia total	Porcentaje
democràcia	14	0.44%
poble	9	0.28%
esperança	5	0.16%
il·lusió	3	0.09%
por	9	0.28%
Catalunya	37	1.16%
Espanya	2	0.06%
país	7	0.22%
vot	6	0.19%

Font:

9.2 Raül Romeva: taula freqüència de paraules

Palabra	Frecuencia	Porcentaje
Democràcia	16	0.79%
Poble	37	1.83%
Esperança	14	0.69%
Il·lusió	8	0.40%
Por	3	0.15%
Catalunya	2	0.10%
Espanya	1	0.05%
País	33	1.63%
Vot	0	0.00%

Font:

9.3 Oriol Junqueras: taula freqüència de paraules

Palabra	Frecuencia	Porcentaje (%)
Democràcia	7	0.12
Poble	24	0.40
Esperança	15	0.25
Il·lusió	3	0.05
Por	1	0.02
Catalunya	39	0.65
Espanya	7	0.12
País	24	0.40
Vot/votar	8	0.13

Font:

9.4 Freqüència de paraules

Palabra	Frecuencia Total	Porcentaje Total (%)
Democràcia	23	0.38
Poble	65	1.08
Esperança	35	0.58
Il·lusió	11	0.18
Por	13	0.22
Catalunya	88	1.47
Espanya	10	0.17
País	64	1.07
Vot/votar	17	0.28